

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1920 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dels årliga understöd åt änkor och barn efter vissa befattningshavare vid tullverket, dels ock tilläggspension åt överinspektoren J. H. Lindquist.

I en till riksdagen avlåten, till bankoutslottet hänvisad proposition, nr 166, har Kungl. Maj:tt, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 27 februari 1920, föreslagit riksdagen medgiva,

ej mindre att av det å tullverkets omkostnadsstat uppförda förslagsanslaget till diverse utgifter må enligt de grunder, som i reglementet den 30 maj 1884 för tullstatens enskilda pensionsinrättning föreskrivas i fråga om pension till änkor och barn efter ordinarie befattningshavare vid tullverket, från nedannämnda tider utgå, nämligen

1:o) till t. f. kastroddaren *Albin Bergmans änka Hilda Bergman*, född Jönsson, och *fyra barn, Nils Börje, Lars Erik, Inga Gerty* och *Bengt Harry* ett årligt understöd av 175 kronor från den 1 juli 1919;

2:o) till e. o. gränsridaren *Konrad Fredrik Lindgrens änka Hulda Lindgren*, född Envall, och *barn, Fritz Konrad* och *Carl Fredrik*, ett årligt understöd av 160 kronor från den 1 juli 1919; samt

3:o) till kammarskrivaren *Jakob Hjalmar Jacobsons änka Karen Sofie Jacobson*, född Nielsen, och *barn, Karen Bodil* och *Elsa*, ett årligt understöd av 490 kronor;

än även att överinspektoren vid packhusinspektionen i Göteborg, *Johan Henrik Lindquist* må vid avgång från sin innehavande tjänst *Bihang till riksdagens protokoll 1920. 8 saml. 24 häft. (Nr 30.)*

komma i åtnjutande av en årlig tilläggspension å 1,000 kronor, att utgå från det i tullverkets utgiftstater upptagna förslagsanslaget till pensionsstaten för avskedade tjänst innehavare.

1:o.

*Ang.
understöd åt
t. f. kust-
roddaren A.
Bergmans
änka och
barn.*

I fråga om understöd åt t. f. kustroddaren *A. Bergmans* änka och barn har departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet anfört: »Med skrivelse den 13 september 1919 har generaltullstyrelsen överlämnat en till styrelsen ställd, av vissa bilagor åtföljd skrift, däri Olof S. Wickberg för Sveriges tullmannaförenings centralstyrelse, under framhållande att t. f. kustroddaren i Malmö tullkammardistrikt Albin Bergmans änka och fyra barn befunne sig i synnerligen knappa ekonomiska omständigheter, anhållit, att nämnda styrelse måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om utverkande av årligt understöd åt änkan Bergman och hennes barn.

Av vid ansökningen fogade handlingar inhämtas, att bemälda Albin Bergman, som var född den 7 april 1884, avlidit den 15 maj 1919 och efterlämnat hustrun Hilda Bergman, född Jönsson, samt fyra barn, nämligen Nils Börje, född den 25 maj 1916, Lars Erik, född den 1 maj 1917, Inga Gerty, född den 1 maj 1917 och Bengt Harry, född den 9 maj 1918; att dödsboets tillgångar utgjort 824 kronor och skulder 1,439 kronor 65 öre; att Bergman den 17 oktober 1904 antagits till e. o. kustroddare i tullverket och därefter effektivt tjänstgjort under 2 år 10 månader 22 dagar, intill dess han den 6 juni 1916 förordnades att bestrida en kustroddartjänst i Malmö tullkammardistrikt.

I av generaltullstyrelsen infordrat utlåtande har kustbevakningschefen i Skåne och Blekinge anfört, att Bergman, som bestred en kustroddartjänst i succession efter en vaktmästare å extra stat, vid tiden för sitt frånfalle med säkerhet skulle innehaft ordinarie anställning i tullverket, om icke möjligheten för honom att vinna sådan anställning varit stängd i följd därav att, jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 22 december 1916, ledigblivande tjänster vid kustbevakningen skulle tillsättas allenast medelst förordnande tills vidare. På grund härav och då änkan Bergman helt och hållet saknade försörjningsmöjligheter, enär hon under sina barns minderårighet vore urståndsatt att åtaga sig arbete utom hemmet, tillstyrker kustbevakningschefen den gjorda ansökningen.

Av till generaltullstyrelsen insänd personallista över kustbevakningen i Malmö tullkammardistrikt för år 1918 inhämtas, att Bergman erhållit vitsordet: »Duglig, pålitlig, uppförandet mycket gott».

För egen del anför generaltullstyrelsen:

»Då Bergman vid sin död icke innehade ordinarie anställning, kunna hans efterlevande icke komma i åtnjutande av pension vare sig från tullstatens enskilda pensionsinrättning eller av allmänna medel enligt nådiga reglementet den 16 februari 1833 för pensioneringen å allmänna medel av tultjänstemäns i fattigdom efterlämnade änkor och barn. Som emellertid Bergman med all säkerhet lärer hava blivit befordrad till ordinarie tjänst, därest icke, på sätt bemälde kustbevakningschef antytt, föreskrift meddelats om att, i avbidan på omorganisation av tullverkets kustbevakning, lediga tjänster vid sagda bevakning skola tillsättas allenast medelst förordnande tills vidare, och Bergman därjämte såsom t. f. kustroddare i succession efter en tillförordnad vaktmästare å extra stat, innehaft anställning, som är jämförlig med anställning å ordinarie stat, i vilket hänseende styrelsen får åberopa innehållet i Eders Kungl. Maj:ts kungörelse den 1 juli 1918 med särskilda bestämmelser att gälla i avseende å vissa å extra stat för åren 1918 och 1919 uppförda befattningar vid tullverket, synes det styrelsen hårt, att hans efterlevande nu icke kunna komma i åtnjutande av pension, i synnerhet som de, enligt vad framgår av handlingarna i ärendet, äro i stort behov av varje bidrag till sitt uppehälle. Styrelsen har därför funnit sig böra i underdånighet överlämna handlingarna i detta ärende till Eders Kungl. Maj:ts prövning under hemställen, att Eders Kungl. Maj:t täcktes utverka ett årligt understöd åt änkan Bergman och hennes ovan nämnda barn.

Generaltullstyrelsen.

Beträffande det ifrågasatta understödets storlek anser styrelsen detsamma böra motsvara vad änkan Bergman skulle hava ägt uppbära i pension, därest Albin Bergman vid sin död innehaft anställning såsom kustroddare å ordinarie stat vid tullverket, dock med avdrag för de avgifter, som skulle hava erlagts, för att änkan Bergman och hennes barn skulle hava varit berättigade till sådan förmån. Enligt §§ 9 och 10 i förnyade nådiga reglementet för tullstatens enskilda pensionsinrättning äro änka och barn efter avliden delägare i pensionsinrättningen berättigade att därifrån åtnjuta pension, beräknad till femton procent av den lön, varefter delägaren enligt reglementet sist bidragit, vilken pension utbetalas för senare halva året, om mannen eller fadern dött inom juni månads utgång, men i annat fall först från och med påföljande året. Delägarnas bidrag till pensionsinrättningen beräknas enligt §§ 5 och 6 i reglementet å ordinarie lönebeloppet. Jämlikt § 11 i nämnda reglemente — efter ändring genom kungörelse den 2 december 1892 — åtnjuter med visst undantag änka pension så länge hon lever ogift, men barns pensionsrätt upphör vid fyllda aderton år. Då änkas eller barns pensionsrätt upphör, äga enligt § 12 i reglementet de efterlevande pensionsberättigade uppbära hela pensionsunderstödet. — I egenskap av t. f. kustroddare åtnjöt Bergman en fast avlöning av 1,200 kronor, därav 900 kronor utgjorde lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar. Under antagande att Bergman konstituerats till kustroddare under år 1916, då han förordnades att tills vidare bestrida ovan nämnda kustroddartjänst, skulle enligt nyssberörda bestämmelser änkan Bergman och hennes barn nu hava varit berättigade att från och med den 1 juli 1919 gemensamt åtnjuta pension med 15 procent å 900 kronor eller sålunda med 135 kronor. De avgifter, som under berörda antagande skulle hava erlagts till pensionsinrättningen för att pensionsrätten skulle inträda, utgöras jämlikt §§ 5, 6 och 7 i förenämnda reglemente den

30 maj 1884 av dels bottenpenning med 6 procent av lönen eller sålunda 54 kronor, dels — under förutsättning att Bergman vid konstituerandet till ordinarie befattning uppnått en ålder av 32 år — åldersavgift med 2 procent å lönen eller sålunda 18 kronor, dels ock årsavgift med 4 procent å lönen under 5 år eller sålunda 180 kronor. Sammanlagda beloppet av de avgifter, som under angivna förutsättning skolat erläggas till pensionsinrättningen, utgör sålunda 252 kronor. Enligt en å styrelsens kameralbyrå gjord beräkning skulle nyss berörda belopp motsvara ett årligt avdrag från det ifrågasatta understödsbeloppet av högst 15 kronor och understödsbeloppet sålunda utgöra 120 kronor. — Enär någon behållning i makarna Bergmans bo icke förefunnits, skulle vidare, därest Albin Bergman varit anställd såsom kuströddare å ordinarie stat, änkan Bergman och hennes barn, jämlikt §§ 1 och 2 förutnämnda reglemente den 16 februari 1833, som i avseende å pensionsrättens upphörande i huvudsak överensstämmer med reglementet för tullstatens enskilda pensionsinrättning, hava varit berättigade att från och med den 1 juli 1919 åtnjuta pension av allmänna medel med 6 procent av den till lön hänförliga delen av Albin Bergmans avlöning, 900 kronor, eller sålunda med 54 kronor. I enlighet med förestående beräkning skulle det ifrågasatta understödet sålunda utgöra 174 kronor, vilket belopp emellertid torde böra utjämnas till 175 kronor.»

På grund av vad sålunda anförts hemställer generaltullstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte utverka, att änkan Bergman och hennes ovan nämnda barn tilldelas ett årligt understöd av 175 kronor att av det å tullverkets omkostnadsstat uppförda förslagsanslaget till diverse utgifter från och med den 1 juli 1919 utgå enligt de grunder, som i reglementet den 30 maj 1884 för tullstatens enskilda pensionsinrättning föreskrivas i fråga om pension till änkor och barn efter ordinarie befattningshavare vid tullverket.

Statskontoret.

I över framställningen avgivet infortrat utlåtande av den 30 december 1919 hemställer statskontoret om bifall till densamma, under betonande av att högre understöd än av generaltullstyrelsen föreslagits icke torde kunna ifrågakomma då detsamma avpassats efter vad som skulle tillkommit Bergmans änka och barn, därest Bergman innehaft sin avlöning såsom ordinarie tjänst innehavare vid tullverket.

*Departementis-
chefen.*

»Då enligt vad i ärendet blivit upplyst, Bergman varit anställd i tullverkets tjänst sedan år 1904 och då han, enligt vad generaltullstyrelsen erinrat, vid sin död förmodligen skulle innehaft ordinarie anställning i verket, därest icke av honom bestridda tjänster under senare år endast tillsatts medelst förordnande tills vidare, synes mig visst understöd från statens sida böra beredas hans hustru och minderåriga barn; och har jag icke något att erinra mot generaltullstyrelsens förslag vare sig beträffande understödsbeloppets storlek eller grunderna för dess åtnjutande.»

Även utskottet finner omständigheterna i föreliggande fall vara sådana, att något understöd från statens sida bör beredas änkan Bergman och hennes fyra minderåriga barn. Beträffande storleken av detta synes det vara riktigt, att beloppet anpassas efter vad som skulle hava tillkommit dem, om Bergman innehått sin avlöning såsom ordinarie tjänst innehavare vid tullverket, med iakttagande alltså att från de beräknade pensionerna avdragas avgifter till tullstatens enskilda pensionsinrättning, vilkas erläggande utgör en förutsättning för pensionsrätts inträdande. Generaltullstyrelsen har också gjort sin hemställan i överensstämmelse härmed. Styrelsens framställning var dagtecknad den 13 september 1919. Kungl. Maj:t har emellertid under den 21 november 1919 utfärdat kungörelse angående vissa ändringar i reglementet för tullstatens enskilda pensionsinrättning att tills vidare från och med den 1 januari 1920 lända till efterrättelse. Om dessa bestämmelser varit gällande, då styrelsen avlät sin framställning till Kungl. Maj:t, hade de efter all sannolikhet kommit att läggas till grund för understödsbeloppens beräkning. Det vill därför synas utskottet billigt, att de nya bestämmelserna, vilka promulgerades så kort tid efter det styrelsen avgav sin framställning, här komma till tillämpning. Under sådana förhållanden skulle, enligt vad generaltullstyrelsen under hand meddelat, änkan Bergman och hennes barn hava varit berättigade att erhålla understöd till belopp av 374 kronor (220 + 154). Understödsbeloppet torde böra minskas, då något av barnen dör eller uppnår 18 års ålder, och synes ifrågakarande minskning här böra utgöra 38 kronor 50 öre. Pensionsrätten torde i enlighet med kungörelsens föreskrifter böra inträda med månaden näst efter den, i vilken Bergman avlidit, alltså från och med den 1 juni 1919.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att t. f. kastroddaren Albin Bergmans änka Hilda Bergman, född Jönsson, och fyra barn Nils Börje, Lars Erik, Inga Gerty och Bengt Harry tilldelas ett årligt understöd av trehundra-sjuttiofyra kronor, att av det å tullverkets omkostnadsstat uppförda förslagsanslaget till diverse utgifter från och med den 1 juni 1919 utgå enligt de grunder, som i nu gällande reglemente för tullstatens enskilda pensionsinrättning föreskrivas i fråga om pension till änkor och barn efter ordinarie befattningshavare vid

tullverket; börande understödet, då något av barnen avlider eller uppnår 18 års ålder, minskas med ett belopp av trettiöfva kronor 50 öre.

2:o.

Ang. under-
sittid åt e. o.
gränsridaren
K. F. Lind-
grens änka
och barn.

Vidkommande frågan om understöd åt e. o. gränsridaren *K. F. Lindgrens* änka och barn har departementschefen till meranämnda statsrådsprotokoll anført:

»I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har e. o. gränsridaren i Haparanda tullkammardistrikt Konrad Fredrik Lindgrens änka Hulda Lindgren, född Envall, anhållit, att ett årligt understöd av statsmedel måtte tillerkännas dels henne under hennes återstående livstid, dels ock hennes två minderåriga barn, intill dess de uppnått femton års ålder. Till stöd härför har sökanden åberopat huvudsakligen, att hennes makes död kunde antagas hava förorsakats av den ansträngande och hälsofarliga tjänstgöring, han bestritt i tullverket, samt att han under avsevärt lång tid tjänstgjort i verket och på grund härav bort hava, därest ogynnsamma befordringsförhållanden icke varit rådande, kunnat vinna anställning å ordinarie stat vid tullverket.

Av vid ansökningen fogade handlingar inhämtas, att bemälde Konrad Fredrik Lindgren, som var född den 13 juni 1887, avlidit den 11 april 1919 på grund av blodstörtning, möjligen i förening med lungdot; att han efterlämnat, förutom änkan, född den 10 oktober 1889, sönerna Fritz Konrad, född den 1 juli 1917, och Carl Fredrik, född den 15 november 1918; att Lindgren den 9 augusti 1905 antagits till e. o. gränsridare i tullverket och därefter effektivt tjänstgjort i verket under 12 år 21 dagar, samt att han för sin tjänstgöring erhållit vitsordet »duglig, mycket pålitlig, nitisk, mycket gott uppförande».

Generaltullstyrelsen, som den 13 september 1919 avgivit infor- drat utlåtande över ifrågavarande ansökning, har härvid fogat dels avskrift av bouppteckning efter Lindgren, utvisande en behållning i boet av 6,190 kronor 88 öre dels tillstyrkande yttranden av tullkammaren i Haparanda samt av pastorsämbetet i Neder Torneå och Haparanda.

I sitt yttrande gör härvid tullkammaren gällande, att Lindgrens död icke kan antagas hava föranletts av den av honom bestridda tjänstgöringens påfrestande och hälsofarliga beskaffenhet, men framhåller tullkammaren tillika, att Lindgren under mer än tretton år ägnat sig åt tullverkets tjänst och alltid oförvitligt fullgjort sina åligganden.

Generaltull-
styrelsen.

För egen del anför generaltullstyrelsen i ärendet:

»Då Lindgren vid sin död icke innehaft ordinarie anställning i tullverket, kunna hans änka och barn icke komma i åtnjutande av pension vare sig från tullverkets enskilda pensionsinrättning eller av allmänna medel. Som Lindgren emellertid antagits i tullverket före 1910 års utgång och effektivt tjänstgjort mera än 8 år, har han vid sin död intagit en ställning i tullverket, vilken i visst avseende varit jämförlig med anställning å ordinarie stat. Enligt punkten 2 i de vid nådiga kungörelsen den 18 juni 1910 angående avlöningsreglemente för tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning fogade övergångsbestämmelser må nämligen den, som före 1910 års utgång antagits till e. o. tjänsteman vid nämnda förvaltning samt med eller efter ingången av år 1911 utnämnes till ordinarie tjänst, i den mån generaltullstyrelsen finner honom böra komma i åtnjutande av dylik förmån, i avseende å beloppet av den fasta ingångsavlöningen vid tillträdande av bland annat gränsridartjänst å den nya staten räkna sig till godo vad som överstiger åtta år av den tid, han före utnämningen med eller utan ersättning effektivt tjänstgjort. Ifrågavarande stadgande lär avse att bereda de tjänstemän, som först efter mycket lång tids tjänstgöring vinna befordran till ordinarie tjänst, ett vederlag för den tid, de oftast mot mycket ringa ersättning måst tjänstgöra, innan de lyckats erhålla ordinarie anställning, och synes förutsätta, att sådan anställning bör kunna vinnas efter högst åtta år. Befordringsförhållandena inom tullverket hava emellertid till mycket väsentlig del på grund av den ifrågasatta omorganisationen av verket under de senare åren varit synnerligen ogynnsamma. Därest detta ej varit fallet, hade Lindgren helt säkert vunnit ordinarie anställning i tullverket.

På sätt sökanden antytt, hava från och med ingången av år 1920 å ordinarie stat inrättats nitton nya gränsridartjänster i Haparanda tullkammardisrikt, vilka tjänster icke av styrelsen tillsatts. Med hänsyn till Lindgrens synnerligentlångvariga och väl vitsordade tjänstgöring i tullverket skulle han med all sannolikhet kunnat påräkna att, därest han levat vid tillsättandet av sagda tjänster, hava blivit konstituerad till en av desamma.

Den vid Lindgrens död förefintliga behållningen i boet, 6,190 kronor 88 öre, lär i betraktande av nu rådande höga levnadskostnader få anses vara en relativt obetydlig tillgång för beredande av uppehälle åt sökanden och hennes familj och då vidare, enligt vad tullkammaren i Haparanda upplyst, sökanden är av svag kroppskonstitution och den förtjänst, hon genom eget arbete skulle kunna förvärva sig, därför icke kan antagas bliva tillräcklig för hennes och familjens bärgning, anser styrelsen, att sökanden är i stort behov av understöd.

Med hänsyn till nu berörda omständigheter föreligga enligt styrelsens mening billighetsskäl för att något understöd utverkas åt sökanden och hennes barn. Beträffande det ifrågasatta understödsbeloppets storlek anser styrelsen detsamma böra utgå med det belopp, sökanden skulle, därest hennes man vid sin död innehaft ordinarie anställning i tullverket, ägt uppbära i pension, dock med avdrag för de tillskott, som kunna beräknas skola hava erlagts, för att hans efterlevande skulle hava kommit i åtnjutande av sådan förmån. Enligt §§ 9 och 10 i förnyade nådiga reglementet för tullstatens enskilda pensionsinrättning äro änka och barn efter avliden delägare i pensionsinrättningen berättigade att därifrån åtnjuta pension, beräknad till femton procent av den lön, varefter delägaren enligt reglementet sist bidragit, vilken pension utbetalas för senare halva året, om mannen eller fadern dött inom juni månads utgång, men i annat fall först från och med påföljande året. Del-

ägarnas bidrag till pensionsinrättningen beräknas enligt §§ 5 och 6 i reglementet å ordinarie lönebeloppet. Jämlikt § 11 i nämnda reglemente — efter ändring genom kungörelse den 2 december 1892 — åtnjuter med visst undantag änka pension så länge hon lever ogift, men barns pensionsrätt upphör vid fyllda aderton år. Då änkas eller barns pensionsrätt upphör, äga enligt § 12 i reglementet de efterlevande pensionsberättigade uppbära hela pensionsunderstödet. Under antagande, att Lindgren från och med ingången av innevarande år befordrats till gränsridare skulle han, som enligt ovan återgivna stadgande i övergångsbestämmelserna till tullverkets avlöningsreglemente torde hava varit berättigad att vid tillträddandet av ifrågakvarande befattning erhålla en avlöningsförhöjning, ägt uppbära en avlöning av 1,600 kronor, därav 1,200 kronor motsvarande lön och 400 kronor tjänstgöringspenningar. Sökanden och hennes barn skulle sålunda enligt nyssberörda bestämmelser nu varit berättigade att gemensamt åtnjuta pension med 15 procent å 1,200 kronor eller således med 180 kronor. Enär 3 procent av kapitalbehållningen i Lindgrens bo överstiger 6 procent av ovannämnda lönebelopp, 1,200 kronor, skulle däremot på grund av bestämmelserna i § 1 i nämnda reglementet den 16 februari 1833 för pensioneringen å allmänna medel av tulltjänstemäns i fattigdom efterlämnade änkor och barn sökanden och hennes barn icke hava varit berättigade till pension av allmänna medel. De tillskott, som under förutsättning att Lindgren innehaft ordinarie gränsridartjänst vid ingången av år 1919, skulle hava erlagts till tullstatens enskilda pensionsinrättning, utgöras jämlikt §§ 5, 6 och 7 i förenämnda reglemente den 30 maj 1884 av dels s. k. bottenpenning med 6 procent å lönen eller sålunda med 72 kronor, dels åldersavgift med 1 procent å lönen eller sålunda med 12 kronor, dels ock årsavgift med 4 procent å lönen för 5 år eller sålunda med 240 kronor. Sammanlagda beloppet av de avgifter, som under angivna förutsättning skolat erläggas till pensionsinrättningen, utgör sålunda 324 kronor, vilket belopp enligt en å styrelsens kameralbyrå verkställd beräkning skulle motsvara ett årligt avdrag av högst 20 kronor. I enlighet härmed skulle det årliga understödet utgöra 160 kronor.»

Generaltullstyrelsens utlåtande utmynnar i en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte utverka, att sökanden och hennes förutnämnda barn tilldelas ett årligt understöd av 160 kronor att av det å tullverkets omkostnadsstat uppförda förslagsanslaget till diverse utgifter från och med den 1 juli 1919 utgå enligt de grunder, som i förberörda reglemente den 30 maj 1884 föreskrivas i fråga om pension till änkor och barn efter ordinarie befattningshavare vid tullverket.

Statskontoret.

Statskontoret hemställer i den 30 december 1919 avgivet infordrat utlåtande om bifall till vad generaltullstyrelsen i ärendet föreslagit, och anför statskontoret till stöd härför enabanda synpunkter, som av ämbetsverket framhållits i fråga om understöd åt t. f. kustroddaren Bergmans änka och barn.

*Departements-
chefen.*

»Handlingarna i ärendet utvisa, att Lindgren effektivt tjänstgjort i tullverkets tjänst under mera än åtta år, samt att han vid sin död intog

en ställning i verket, som i visst avseende var jämförlig med anställning å ordinarie stat. På grund härav och då befordran till ordinarie tjänst för Lindgren vid hans död synes hava varit nära förestående, anser jag, i likhet med generaltullstyrelsen, att Lindgrens änka och barn böra beredas något understöd av statsmedel, och kan jag härvid till alla delar ansluta mig till generaltullstyrelsens förslag.»

Under hänvisning till vad som finnes anført vid nästföregående punkt, anser utskottet sig böra tillstyrka understöd av allmänna medel åt änkan Lindgren och hennes barn. Med tillämpning av nu gällande bestämmelser skulle ifrågavarande understöd utgå med 330 kronor (220 + 110). Understödet torde böra minskas, då något av barnen dör eller uppnår 18 års ålder, och synes i frågavarande minskning här böra utgöra 55 kronor. Pensionsrätten lär enligt kungörelsens föreskrifter böra inträda med månaden näst efter den, i vilken Lindgren avlidit, alltså från och med den 1 maj 1919.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att e. o. gränssidaren Konrad Fredrik Lindgrens änka, född Envall, och barn, Fritz Konrad och Carl Fredrik tilldelas ett årligt understöd av trehundra-trettio kronor, att av det å tullverkets omkostnadsstat uppförda förslagsanslaget till diverse utgifter från och med den 1 maj 1919 utgå enligt de grunder, som i nu gällande reglemente för tullstatens enskilda pensionsinrättning föreskrivas i fråga om pension till änkor och barn efter ordinarie befattningshavare vid tullverket; bärande understödet, då något av barnen dör eller uppnår 18 års ålder, minskas med ett belopp av femtiofem kronor.

3:o.

I fråga om särskilt understöd till kammar skrivaren *J. Hj. Jacobsons* änka och barn har departementschefen anført:

»I en till Kungl. Maj:t ställd skrift, som den 25 november 1918 inkommit till finansdepartementet, har t. f. tullkontrollören, kammar skrivaren vid Hälsingborgs tullkammare Jacob Hjalmar Jacobsons änka Karen Sofie Jacobson, född Nielsen, anhållit, att hon och makarnas två

Ans. särskilt understöd åt kammar skrivaren J. Hj. Jacobsons änka och barn.

barn måtte, utöver dem redan tilldelade pensionsbelopp, beviljas ytterligare understöd av statsmedel. Till stöd för sin ansökan framhåller änkan Jacobson, att mannen en kort tid före sin död under utövning av sin tjänst som t. f. tullkontrollör råkat ut för en olyckshändelse, som varit av sådan beskaffenhet att det icke vore uteslutet, att densamma förorsakat den sjukdom, varav mannen avlidit, samt att sökanden för tillsyn av sina minderåriga barn icke genom eget arbete kunde bidra till familjens uppehälle.

Av de i ärendet förebragta handlingarna framgår, att mannen Jacobson, som var född den 4 juli 1872 och efter i Lund undergången operation för hjärnsvulst avled den 24 januari 1917, den 1 december 1892 antogs till e. o. kammarskrivare i tullverket och den 13 december 1906 konstituerades till kammarskrivare med tjänstgöringsskyldighet tillsvidare vid tullkammaren i Hälsingborg, i vilken egenskap han från och med ingången av år 1911 åtnjöt en årlig avlöning av 4,000 kronor, varav 2,800 kronor utgjorde lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar; att Jacobson den 12 augusti 1916 förordnades att från och med den 1 därpå följande september bestrida en kontrollörstjänst vid tullkammaren i Hälsingborg med en begynnelseavlöning av 4,200 kronor; att han vid sin död, förutom änkan, som vore född den 19 november 1881, efterlämnat två döttrar, födda Karen Bodil den 30 augusti 1913 och Elsa den 14 april 1916; att behållningen i boet uppgått till 3,773 kronor 41 öre, samt att de efterlevande tillhoppa åtnjöte följande årliga understödsbelopp, nämligen dels från tullstatens enskilda pensionsinrättning 420 kronor, dels ock av tullmedel 140 kronor, vartill komme vissa dyrtidstillägg.

I fråga om det i ansökningen omförmälda olycksfall, varför Jacobson varit utsatt, utvisa handlingarna, att Jacobson, då han den 8 mars 1916 låtit ro sig över från tullkammarbyggnaden i Hälsingborg till hamnens motsatta sida i och för visitering av lasten å ett därstädes liggande fartyg, vid landstigningen råkat halka på den isbelagda kajen samt falla i vattnet, varvid han slagit huvudet mot båtkanten. Enligt ett flertal vid ansökningen fogade intyg skall Jacobson, som av olycksfallet icke ådragit sig någon omedelbart synlig skada, sedermera vid upprepade tillfällen för olika personer hava framhållit, att han efter denna händelse aldrig känt sig riktigt frisk samt att han redan i april samma år känt domning i vänstra armen och benet. — Efter att den 30 oktober 1916 hava konsulterat professorn Karl Petrén i Lund, vilken därvid konstaterat, att Jacobson hade en tumör på hjärnan, undergick Jacobson den 23 november 1916 operation av professorn Jacques Borelius,

varvid en svulst avlägsnades. Den efter Jacobsons den 24 januari 1917 timade död företagna obduktionen utvisade kvarstående svulstutbredning.

Beträffande därefter spörsmålet, huruvida det olycksfall, för vilket Jacobson råkat ut, kunnat framkalla eller påskynda utvecklingen av den dödande sjukdomen, föreligga i ärendet ett flertal skiljaktiga uttalanden från olika auktoriteter. Professor Petrén anser, att, under förutsättning att huvudet verkligen fått ett slag, tanken på ett sådant sammanhang är antaglig; professor Borelius förklarar sig på grund av bristande utredning icke kunna uttala sig i ämnet; riksförsäkringsanstaltens överläkare professor J. Åkerman i Stockholm förklarar medicinska hållpunkter saknas för att svulsten i detta fall skulle framkallats genom olycksfallet. Medicinalstyrelsen slutligen framhåller, under hänvisning till ett av medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, professor F. Lennmalm i Stockholm avgivet uttalande, att möjligheten för att ifrågasatt händelse bidragit till uppkomsten eller utvecklingen av hjärnsvulsten ej kan uteslutas.

Vid sidan av dessa medicinska yttranden hava utlåtanden över ansökningen jämväl avgivits av generaltullstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och statskontoret.

Generaltullstyrelsen, som tillika överlämnar ansökan tillstyrkande skrivelser i ämnet från direktionen över tullstatens enskilda pensionsinrättning och tullkammaren i Hälsingborg, anför för egen del följande.

Generaltullstyrelsen.

»Med hänsyn till innehållet av de av sökanden åberopade intyg synes det styrelsen icke vara uteslutet utan fastmera sannolikt, att det i ärendet omförmälda olycksfall, som drabbat t. f. kontrollören Jacobson under tjänstutövning, varit av betydelse för uppkomsten av den sjukdom, till följd varav han sedermera avlidit. På grund härav och då de medel, varöver änkefru Jacobson, enligt vad handlingarna utmärka, förfogar, torde vara alldeles otillräckliga för hennes och familjens uppehälle samt för barnens uppfostran, anser styrelsen billighetsskäl föreligga för beordrande åt henne och hennes barn av något understöd utöver vad de uppbära i pensioner från tullstatens enskilda pensionsinrättning och av allmänna medel; och ifrågasätter styrelsen, att sådant understöd måtte bestämmas att utgå med det belopp, änkefru Jacobson och hennes barn skulle, på sätt nedan anges, ägt gemensamt uppbära i livräntor enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916, därest denna lag varit i förevarande fall tillämplig.

Berörda lag är enligt stadgande i § 2 tillämplig å en var, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare och vilkens årliga avlöning hos arbetsgivaren icke överstiger 5.000 kronor. Enligt övergångsbestämmelserna skall emellertid lagen icke tillämpas i fråga om ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket in-

träffat före den 1 januari 1918. Som det i ärendet ifrågakomma olycksfall inträffat den 8 mars 1916, lära t. f. kontrollören Jacobsons efterlevande icke kunna komma i åtnjutande av någon ersättning enligt ifrågavarande lag. Under antagande att nämnta lag varit i föreliggande fall tillämplig, torde enligt bestämmelserna i §§ 7, 9 och 11 i lagen änkefru Jacobson och hennes två barn hava varit berättigade att efter avdrag av dem tillerkända pensioner, utgörande tillhoppa 560 kronor, åtnjuta livräntor till ett sammanlagt belopp av 490 kronor.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer styrelsen i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes utverka, att änkefru Jacobson och hennes två minderåriga barn måtte gemensamt komma i åtnjutande av, utöver dem tillerkända pensioner från tullstatens enskilda pensionsinrättning och av allmänna medel, ett årligt understöd av 490 kronor att utgå från och med den 1 juni 1917 och under de villkor, som äro föreskrivna i fråga om pension, som utgår enligt nådiga reglementet för pensioneringen å allmänna medel av tulltjänstemäns i fattigdom efterlämnade änkor och barn den 16 februari 1833.»

Riksförsäkringsanstalten.

Riksförsäkringsanstaltens i ärendet avgivna yttrande är av följande lydelse:

»Vidkommande frågan, huruvida och i vad mån den i ärendet omförmälda skada, som genom olycksfall under tjänstutövning skall hava åsamkats Jacobson, kan hava varit av betydelse för uppkomsten eller utvecklingen av den sjukdom, till följd varav han avlidit, har riksförsäkringsanstalten i sådant avseende inhämtat utlåtande dels från professorn, medicine doktorn J. Borelius, dels från sin överläkare, professorn, medicine doktorn J. H. Akerman, dels ock från medicinalstyrelsen.

Jämlikt — — — av professorn Borelius den 9 juni 1919 meddelade utlåtande, har denne på däri anförda skäl ansett det vara omöjligt för honom att avgiva något yttrande beträffande förenämnda fråga.

Riksförsäkringsanstaltens överläkare har enligt den 22 augusti 1919 avgivet utlåtande — — — funnit medicinska hållpunkter saknas för uppfattningen, att ifrågavarande sjukdom framkallats av ovanberörda skada.

Medicinalstyrelsen har på sätt närmare framgår av styrelsens — — — utlåtande av den 26 september 1919 ansett, att möjlighet för att ifrågavarande Jacobson åsamkade skada kunde hava bidragit till uppkomsten eller utvecklingen av den sjukdom, vari Jacobson avlidit, ej kunde uteslutas.

Med hänsyn härtill ävensom i ärendet i övrigt förekomna omständigheter, får riksförsäkringsanstalten i underdånighet avgiva det utlåtande, att sådant samband icke synes föreligga mellan det Jacobson enligt handlingarna ågångna olycksfallet och den sjukdom, till följd varav han avlidit, att Jacobsons efterlevande skulle, därest olycksfallet inträffat efter ingången av år 1918, hava tillerkänts ersättning enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete och nådiga kungörelsen den 30 november 1917 angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av anförda lag å arbetare, som användas till arbete för statens räkning.»

Statskontoret.

Statskontoret slutligen hemställer i den 24 december 1919 avgivet infordrat utlåtande, att ansökningen icke måtte till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda, då det på grund av riksförsäkringsanstaltens

utlåtande synes ämbetsverket som om anledning icke skulle föreligga att bereda sökanden och hennes barn någon särskild förmån utöver dem tillkommande pensioner.

»De här ovan relaterade utlåtandena från skilda medicinska auktoriteter synas mig giva vid handen, att den sjukdom, varav Jacobson avlidit, till sin uppkomst eller utveckling kan i viss mån hava berott på det olycksfall, som drabbade Jacobson i tjänsten året före hans död. Denna omständighet i förening med änkans ekonomiskt tryckta ställning anser jag tala för att staten i detta fall lämnar ett extra understöd till de efterlevande. I fråga om storleken av ett ytterligare understöd vill jag ansluta mig till vad generaltullstyrelsen i ämnet föreslagit eller 490 kronor. Understödet synes mig lämpligen böra utgå från den 1 juli 1919 av det å tullverkets omkostnadsstat uppförda förslagsanslaget till diverse utgifter samt utbetalas enligt de grunder, som i reglementet den 30 maj 1884 för tullstatens enskilda pensionsinrättning föreskrivas i fråga om pension till änkor och barn efter ordinarie befattningshavare vid tullverket.»

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till vad i statsrådsprotokollet anförts till stöd för ifrågavarande framställning, anser sig utskottet böra tillstyrka, att ett ytterligare understöd av statsmedel beredes änkan Jacobson och hennes barn. I fråga om storleken av detta vill utskottet ansluta sig till vad generaltullstyrelsen föreslagit eller ett belopp av 490 kronor, motsvarande vad som enligt 1916 års olycksfallsersättningslag skulle hava tillkommit dem, därest nämnda lag varit i förevarande fall tillämplig. Understödet torde lämpligen böra utgå från och med den 1 juli 1919 och även i övrigt på sätt Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet.

Åberopande vad sälunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att kammarskrivaren Jacob Hjalmar Jacobsons änka Karen Sofie Jacobson, född Nielsen, samt barn, Karen Bodil och Elsa, utöver dem tillerkända pensioner från tullstatens enskilda pensionsinrättning och av allmänna medel, tilldelas ett årligt understöd av fyrahundranittio kronor, att av det å tullverkets omkostnadsstat uppförda förslagsanslaget till diverse utgifter från och med den 1 juli 1919 utgå enligt de grunder, som i reglementet den 30 maj 1884 för tullstatens enskilda pensionsinrättning

föreskrivas i fråga om pension till änkor och barn efter ordinarie befattningshavare vid tullverket.

4:o.

Ang. tilläggs-
pension åt
överinspekto-
ren J. H.
Lindquist.

Beträffande slutligen frågan om tilläggspension åt överinspektoren vid packhusinspektionen i Göteborg *J. H. Lindquist* har föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet anfört:

»Med utlåtande den 31 januari 1920 har generaltullstyrelsen överlämnat en till nämnda styrelse den 17 december 1919 från överinspektoren vid packhusinspektionen i Göteborg Johan Henrik Lindquist inkommen framställning, i vilken Lindquist — under hänvisning såväl till sin 57-åriga tjänstgöring i tullverket och särskilt till den tid av mer än tjugu år han innehaft den ansvarsfulla tjänst, han stode i begrepp att lämna, som till rådande låga penningvärde — hemställt, att han, som kvarstode å gammal stat i tullverket, måtte jämte den pension å 4,000 kronor, vartill han vore berättigad, bliva tilldelad en årlig tilläggspension å 3,000 kronor.

Generaltull-
styrelsen.

För egen del anför generaltullstyrelsen i sitt nyssnämnda utlåtande följande:

»Lindquist, som är född den 14 december 1840, antogs i tullverkets tjänst den 15 november 1862, vann den 21 februari 1868 ordinarie anställning såsom kammarskrivare vid tullkammaren i Göteborg, befordrades den 10 december 1878 till kontrollör vid packhusinspektionen därstädes, innehade efter varandra tullförvaltartjänsterna i Varberg och i Halmstad ävensom kontrollörstjänsten vid tullkammaren i Göteborg samt har den 22 april 1898 av Eders Kungl. Maj:t konstituerats till nu innehavande överinspektorstjänst. Härförutom har Lindquist på grund av särskilda nådiga brev den 28 februari 1908, den 23 december 1910 och den 13 december 1912 intill utgången av år 1913 bestritt tulldirektörsbefattningen i Göteborg eller innehaft sådant härmed jämförligt förordnande, som omförmäldes i § 18 av avlöningsreglementet för lokalförvaltningen den 18 juni 1910, sådant detta författningsrum ursprungligen lydde. Enligt nådigt brev den 25 oktober 1912 har Eders Kungl. Maj:t funnit gott tilldela Lindquist medaljen i guld av tolfte storleken med inskrift: För nit och redlighet i rikets tjänst.

Med Lindquists tjänst äro enligt den från och med år 1911 gällande stat förenade följande avlöningsförmåner, nämligen lön 4,700 kronor, tjänstgöringspenningar 2,600 kronor eller tillhoppa 7,300 kronor, varjämte den fasta avlöningen kan efter respektive 3, 6 och 9 år höjas, varje gång med 400 kronor. Pensionsunderlaget är enligt samma stat 5,000 kronor. — Lindquist kvarstår emellertid på 1904 års stat och åtnjuter i följd härav lön 4,000 kronor, tjänstgöringspenningar 3,000 kronor eller tillhoppa 7,000 kronor jämte två ålderstillägg å sammanlagt 1,000 kronor. Pensionen skall enligt denna stat utgå till Lindquist med ett belopp mot-

svarande lönen eller alltså 4,000 kronor. — Enligt det av 1914 års tullkommission nyligen avgivna förslag till avlöningsreglemente för tjänstemän vid tullverket skulle ifrågavarande överinspektorstjänst hänföras till 18:e lönegraden och avlöningen vid densamma sålunda kunna utgöra högst 10,980 kronor. Förslag till nya pensionsbestämmelser har av nämnda kommission ännu ej avgivits.

Med att Lindquist ej ingått på 1911 års stat förhåller sig på följande sätt. I rundskrivelse den 11 augusti 1910 — — — uttalade styrelsen såsom sin mening, att det överhuvud icke vore tillåtet tjänstinnehavare, som vid utgången av år 1910 överskridit en levnadsålder av 70 år, att övergå på nämnda stat. I den lista, varå vederbörande hade att anmäla, huruvida de önskade ingå på den nya staten eller icke, gjorde på grund härav Lindquist — — — allenast denna anteckning: 'Anses av Kungl. Generaltullstyrelsen icke berättigad ingå på 1911 års stat'. Emellertid har sedermera statskontoret visat sig hysa en annan mening om rätten att övergå på den nya staten, i det att nämnda ämbetsverk i underdånigt utlåtande den 26 oktober 1910 i anledning av ansökningar av överinspektoren C. O. Wallgren m. fl. anfört, hurusom av mom. 6 i övergångsbestämmelserna till 1910 års avlöningsreglemente för tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning följde 'att envar vid tidpunkten för den nya statens ikraftträdande i tjänst varande befattningshavare, som inom behörig tid anmält sin önskan att övergå på ny stat, även är därtill berättigad.' Den av statskontoret sålunda uttalade åsikten synes hava vunnit gillande genom Eders Kungl. Maj:ts i åberopade ärende meddelade beslut den 18 november 1910. Huru därmed än må förhålla sig, kan emellertid — enär tiden för anmälan om övergång på 1911 års stat utgick redan den 31 oktober 1910 — det i varje fall icke läggas Lindquist till last, att han ej kommit att ingå på nämnda stat.

Då Lindquist nu efter en osedvanligt lång och synnerligen hedrande tjänstemannabana står i begrepp att begära sitt avsked, synes det styrelsen angeläget, att honom beredes högre pension än den, som enligt vad ovan sagts skulle ifrågakomma. Uppenbart är nämligen, att nämnda pensionsbelopp icke svarar mot den betydelse, man måste tillmäta Lindquists tjänst, vilken är en av de viktigaste i tullverket, och ännu mindre är avpassad efter den höjd, vartill levnadskostnaderna numera nått. Genom att Lindquist beviljas en högre pension torde ej skapas något prejudikat, med stöd varav andra tjänstemän sedermera kunna fordra liknande tilläggspension; ty omständigheterna i förevarande fall äro av alldeles särskild art och kunna ej beräknas få någon motsvarighet.

På grund av vad sålunda anförts, får styrelsen i underdånighet på det livligaste förorda, att Eders Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för beredande åt Lindquist av tilläggspension till största möjliga belopp.»

I ärendet har utlåtande infordrats av statskontoret, som i sitt den 9 februari 1920 avgivna utlåtande yttrat följande: *Statskontoret.*

»Väl är statskontoret av den uppfattning, att den omständigheten, att överinspektoren Lindquist den 14 december 1910 uppnått 70 års ålder, icke bort utgöra hinder för honom att ingå på den nya stat för tullverket, som trädde i tillämpning med ingången av år 1911; men någon ekonomisk fördel skulle inträde på den nya staten knappast kunna anses hava för honom medfört, enär han då blivit underkastad bestämmelserna i den civila pensionslagen med därav följande skyldighet att

omedelbart efter ingången av år 1911 från tjänsten avgå. Visserligen skulle pensionen för honom i sådant fall hava blivit 5,000 kronor, men nu har han i stället fått kvarstå i tjänst med avlöning å tillhopa 8,000 kronor årligen. På grund härav vill det nog synas statskontoret i någon mån tvivelaktigt, huruvida skäl kunna anses föreligga att bereda någon förhöjning av den pension å 4,000 kronor årligen, som nu lärer honom tillkomma vid avgång från tjänsten. Med hänsyn emellertid till föreliggande omständigheter vill statskontoret icke motsätta sig, att en tilläggspension beredes överinspektoren Lindquist till belopp av 1,000 kronor, varigenom sammanlagda pensionsbeloppet skulle komma att motsvara vad han ägt i pension bekomma, om han inträtt å förenämnda stat. Tilläggspensionen synes lämpligen böra med riksdagens medgivande anvisas att utgå av det i tullverkets utgiftsstat uttagna förslagsanslaget till pensionsstaten för avskedade tjänst innehavare.

Att såsom överinspektoren Lindquist begärt med hänsyn till nu rådande dyrtid bevilja en vida högre tilläggspension, synes icke böra ifrågakomma, då av sådan anledning tillsvidare utgår dyrtidstillägg till pensionärer.»

*Departements-
chefen.*

För egen del anför departementschefen:

»De i ärendet framhållna omständigheter, som föranlett därtill att överinspektoren Lindquist ej övergått å 1911 års avlöningsstat för tullverket, synas mig skäligen icke böra föranleda därtill, att han, när han nu avgår från sin tjänst vid hög ålder och efter synnerligen väl vitsordad tjänstgöring, tilldelas lägre pension än han skulle erhållit, om han tillhört berörda stat. Jag anser mig därför kunna förorda en årlig tilläggspension åt honom av 1,000 kronor.»

Utskottet.

I likhet med statskontoret har utskottet, med hänsyn till här föreliggande särskilda omständigheter, icke velat motsätta sig, att en tilläggspension beredes Lindquist med det av Kungl. Maj:ts föreslagna beloppet 1,000 kronor, varigenom sammanlagda pensionsbeloppet skulle komma att motsvara, vad Lindquist varit berättigad att i pension åtnjuta, om han inträtt å 1911 års stat.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition, må medgiva, att överinspektoren vid packhusinspektionen i Göteborg, Johan Henrik Lindquist må vid avgång från sin innehavande tjänst komma i åtnjutande av en årlig tilläggspension å ettusen kronor, att utgå från det i tullverkets utgiftsstat uttagna

förslagsanslaget till pensionsstaten för avskedade tjänst-
innehavare.

Stockholm den 12 april 1920.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.

Reservation:

vid punkt 4:o (ang. tilläggs pension åt överinspektoren J. H. Lind-
quist)

av herr *Lindley*, som anført:

»Enär Lindquist, vilken kvarstår å gammal stat, icke författnings-
enligt är berättigad till högre pension än 4,000 kronor och enligt vad
utredningen i ärendet giver vid handen sådana omständigheter icke
föreligga, vilka böra föranleda att åt Lindquist bereda någon särskild
förmån framför andra med honom uti ifrågavarande avseende likställda
tjänstinnehavare, har jag ansett mig böra yrka avslag å Kungl. Maj:ts
förslag.»

Herr *Jonsson* i Gumboda har begärt få antecknat, att han icke
deltagit i behandlingen av det under 4:o) här ovan omförmälda ärende.
